

O B S A H

	Str.
Slovo úvodní	
I. VLÁDA NUTNOSTI	9
Nutnost vnitřní. Nač pracovat?	
II. ZÁKLADNÍ TÓN CHARAKTERU	17
Odkud přichází „základní tón“ (<i>Dědičnost a eugenika</i>). Působení starých kultur. Nestejný vliv tělesného zdraví. Neduh a boží trest. Dědí se i povahy. Vliv prostředí. Duch času. Plynulost vývoje člověka. Mechanika nebo tvůrčí dílo? Záhada osobnosti.	
III. NEPOPSANÁ DESKA	27
Povaha „desky“ určuje i samu zkušenost (<i>Sen směšného člověka</i>). Zevní vlivy zanechávají rýhy různě hluboké. Vychování (<i>Jasná Poljana</i>). Jeništa (<i>Kde život sám pozbude hodnoty</i>). Vychování v rodině. „Vstup do života“. První kus prostředí – vlastní tělo (<i>Malí mrzáčkové</i>). Jeništa o vlivu trvalých nemocí. Vliv války a jejího prostředí.	
IV. DUŠEVNĚ TĚLESNÁ JEDNOTA (<i>Karel Vorovka</i>)	44
Vědomí a podvědomí. Rozum, cit, vůle. Analysou získané pojmy se nesmí zosobňovat (<i>Souček: „Co víme o duši?“</i>). Obtíže typisace charakterů. Nejsou lidé „bez charakteru“. Stíny a světla kolísavosti povahy.	
V. NEDOZÍRNOST VNITŘNÍCH VLIVŮ	54
Psychologické záhady (<i>Dostojevský</i>). Povaha a písmo. Tělesné složení a povaha. „Jasnovidnost“ právní praxe.	
VI. SILNÉ A SLABÉ POVAHY	61
Hlučnost slabých (<i>Odlišnost knížete Myškina – Idiota</i>). Kolísání slabosti a síly (<i>Tolstoj</i>). Vášniví slaboši („ <i>Má jest pomsta</i> “). Obrana „vášně“. Síla hledačů nové pravdy. Slabost neomylnosti. Slabost rodové pýchy. Síla v odpouštění. Ubohá ctižádost (<i>Individuální utrpení</i>). Hrdost chudých (<i>Dostojevský: Zápisky z podzemí, Sněgirev</i>). Povahy žebrácké.	
VII. SEBEPOZNÁNÍ A HLAS SVĚDOMÍ	77
Přetvářka a její stín. Přátelství. Citlivost svědomí a záhada Nutnosti („ <i>Něco ze mne vykřiklo</i> “). „Účelnost“ přírody. „Jednám podle toho, jaký jsem“.	
VIII. POVAHA A ŽIVOT POSPOLITÝ	84
Láska všelidská (<i>Aljoša Karamazov</i>). Egoismus, altruismus, egotismus (<i>Silin: „Malomocní“</i>). Egoismus, všeobecná vlastnost lidí i zvířat. Láska a přátelství. Ocenění svazku rodinného. Odstrašující příklad. Vliv rodiny na povahové vztahy manželů. Gončarov o P. A. Jakubovu. Individualita dětské osobnosti (<i>Hanuš: „Příběh starého mládence“</i>).	

IX. RODIČE A DĚTI, ZAMĚSTNÁNÍ, POVOLÁNÍ . . . 100

O čtvrtém přikázání. Úcta nemůže být povinností. Člověk a právní povinnost. Vylučuje se láska soucitná (*Paní Chochlaková*). Vylučuje se rodina jako základ státu. Vylučuje se vliv spolužití v malých skupinách.

X. SPOLEČENSTVÍ NÁRODNÍ A STÁTNÍ . . . 109

Přistěhovalci přinášejí kus vlasti v sobě (*Lin. Futang: „Můj národ a má vlast“*). Národní povaha – plod dějin a kultury. Altruistní poměr ke kolektivu. Individualismus nového rázu v socialismu. Národní povaha ve vztahu muže a ženy. Socialismem k lidskosti. Pro ethický soud nestačí právní korektnost. Kolektiv nemožný bez normy, ale jsou i normy amorální (*Bezruč*). Právo tvořící se směřuje k spravedlnosti. I v rámci práva je možná lidskost.

XI. ČLOVĚK – PŘÍRODA – ŽIVOT A SMRT . . . 126

1.

Člověk je částí přírody. Monismus panpsychický. „Ut omnes unum sint“. Není hráze mezi člověkem a přírodou. Idealismus a materialismus. Návrat k přírodě? Dvojitá představa o přírodě. Podstata její je nepoznatelná. Ale jsou i z toho hlediska povahy různé.

2.

Život a smrt. Temné stíny hypochondrie. Strach o jiné. Strach o sebe. Hledači pravdy, sebe zapomínající. A přece láska k efemeře života. Pozorování umírajících. Iracionální hnutí v racionalistovi (*Umučení nevinného nemůže být podmínkou vykoupení hříchů našich*). Osvobozující dotyk smrti. Hypochondrie vztahovačná. Komplex méněcennosti. Výstraha před mylným zevšeobecněním. Slabost strachu ze smrti. Palingenesis, bolest a utrpení. Smrt je proměna, co se nekončí, nezačalo. Nedělejte smrt strašidlem! (*Walker*).

XII. RADIKÁLNÍ EMPIRISMUS . . . 151

Schinz — James (*peníze a náboženství*). Pragmatismus není jen věcí Ameriky. Pravda a užitečnost. Pragmatismus a věda. Dobyvatelé a hledatelé. Typy krajností.

